

DOI 10.36074/logos-18.10.2024.008

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗА УМОВИ ВРАХУВАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Астаф'єва Катерина Олександрівна¹, Жмура Денис Сергійович²

1. канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки,
організації та управління підприємствами

Криворізький національний університет, УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0002-3418-7622

2. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Криворізький національний університет, УКРАЇНА

Оцінювання ефективності управління витратами з урахуванням енергозберігаючих технологій є надзвичайно актуальним в сучасних умовах господарювання, особливо в контексті України. Зростання вартості енергоресурсів, нестабільність їх постачання та посилення екологічних вимог створюють додаткові виклики для підприємств. Впровадження енергозберігаючих технологій дозволяє не лише знизити витрати на енергію, але й сприяє підвищенню конкурентоспроможності, зменшенню екологічного впливу та покращенню репутації компанії на ринку [1].

Раціональне управління витратами із застосуванням енергоефективних рішень допомагає оптимізувати виробничі процеси, збільшити прибутковість і забезпечити сталий розвиток бізнесу. В умовах сучасної економіки, це також стає критичним фактором для довгострокової стійкості підприємств, оскільки зменшення енерговитрат дозволяє знизити операційні витрати та забезпечити додаткові інвестиційні ресурси для інновацій та розвитку.

Розкриваючи вплив застосування енергозберігаючих технологій на ефективності управління витратами, зазначимо що раціональність впровадження енергоефективних рішень призведе до зростання рентабельності та зниження беззбиткового обсягу реалізації.

Виходячи з вище наведеного, пропонуємо використовувати підхід до оцінювання ефективності управління витратами, який заснований на матриці ефективності управління витратами (табл. 1). Кожен квадрант матриці визначається двома показниками:

SECTION 2.

ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND SERVICE SECTOR

- індексом запасу фінансової міцності ($I_{зФМг}$), що визначається як різниця між чистим доходом від реалізацією та беззбитковим обсягом реалізації (2);
- індексом інтегрального показника ефективності управління витратами ($I_{ІПв}$), що визначається за формулою (1).

Інтегральний показник ефективності управління витратами включає коефіцієнти рентабельності витрат із відповідними коефіцієнтами вагомості.

$$ІП_v = P_{ІП} \times k_{ІП} + P_{АВ} \times k_{АВ} + P_{ВЗ} \times k_{ВЗ} + P_{ІОВ} \times k_{ІОВ} + P_{ФВ} \times k_{ФВ} + P_{ІВ} \times k_{ІВ} \quad (1)$$

де $ІП_v$ - інтегральний показник ефективності управління витратами, част.од.

$P_{ІП}$ - коефіцієнт реальності продукції, част.од.

$P_{АВ}$ - коефіцієнт рентабельності адміністративних витрат, част.од.

$P_{ВЗ}$ - коефіцієнт рентабельності витрат на збут, част.од.

$P_{ІОВ}$ - коефіцієнт рентабельності інших операційних витрат, част.од.

$P_{ФВ}$ - коефіцієнт фінансових витрат, част.од.

$P_{ІВ}$ - коефіцієнт інших витрат, част.од.

$k_{ІП}, k_{АВ}, k_{ВЗ}, k_{ІОВ}, k_{ФВ}, k_{ІВ}$ - відповідні коефіцієнти вагомості показників, част.од.

Коефіцієнти вагомості запропоновано визначити використовуючи експертний метод, але за умови обов'язкового розрахунку коефіцієнту конкордації (Кендалла, W) [2].

В свою чергу, при визначенні беззбиткового обсягу реалізації пропонуємо врахувати необхідні витрати на впровадження енергозберігаючих рішень. Виходячи з цього, формула беззбиткового обсягу реалізації матиме вигляд [3]:

$$ТВ_r = \frac{ЧВРП \times ПВ + КВ}{ЧВРП - ЗВ} \quad (2)$$

де $ТВ_r$ - точка беззбитковості у грошовому виразі, тис. грн

$ЧВРП$ - чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн

$ПВ$ - умовно-постійні витрати, тис. грн

$ЗВ$ - умовно-змінні витрати, тис. грн.

$КВ$ - додаткові витрати на впровадження енергозберігаючих технологій 0 тис. грн

Після розрахунку показників, що наведені у формулах (1) та (2), виконуємо розрахунок їх індексів ланцюговим методом (3).

$$I_{зФМг} = \frac{зФМ_{г1}}{зФМ_{г0}} \quad I_{ІПв} = \frac{ІП_{в1}}{ІП_{в0}} \quad (3)$$

де: $зФМ_{г}$ - показник запасу фінансової міцності за аналізований та попередній період, тис. грн.;

$ІП_v$ - інтегральний показник ефективності управління витратами за аналізований та попередній період, част.од.

Після визначення індексів можна переходити до визначення місця у матриці ефективності управління витратами (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця ефективності управління витратами

Значення	$I_{зфмг} > 1$	$I_{зфмг} = 1$	$I_{зфмг} < 1$
$I_{пв} > 1$	«Достатній»	«Допустимий»	«Проблема фінансової міцності»
$I_{пв} = 1$	«Допустимий»	«Допустимий»	«Проблема фінансової міцності»
$I_{пв} < 1$	«Проблема рентабельності»	«Проблема рентабельності»	«Критичний»

[авторська розробка]

Матриця ефективності управління витратами передбачає рівні: «Достатній», «Допустимий», «Проблема рентабельності», «Проблема фінансової міцності» та «Критичний». В залежності від квадранта матриці можна запропонувати власну стратегію управління витратами.

Висновок: Оцінка ефективності управління витратами з урахуванням енергозберігаючих технологій є важливим інструментом для досягнення економічної стабільності та екологічної відповідальності підприємств. Запропоновано виконувати оцінювання ефективності управління витратами на основі індексів показників: запасу фінансової міцності та інтегрального показника ефективності управління витратами. Запропоновано матрицю ефективності управління витратами, що є дієвим інструментом розробки стратегії управління витратами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Нікульнікова Г. В., Бондарчук О. М., Астаф'єва К. О. (2024) Економічне оцінювання інвестиційних проектів енергозберігаючих технологій. *Галицький економічний вісник*, Том 86, (1), 7-13. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01.007 (дата звернення: 05.10.2024).
- [2] Грінько І. М. (2021) Конкордація експертів – запорука успіху в розробці стратегії розвитку країни в Індустрії 4.0. *Міжнародні економічні відносини*, (28), DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-28> (дата звернення: 05.10.2024).
- [3] Нусінов, В. Я., Астаф'єва, К. О., & Нусінова, О. В. (2015). Оцінка рівня економічної безпеки підприємства на всіх етапах розвитку: монографія. *Кривий Ріг: Чернявський ДО*.

